

POSIBLES SOLUCIÓNS TERMINOLÓXICAS PARA OS TERMOS CASTELÁNS "FALLAR" E "FALLO"

MARISA FERNÁNDEZ SOMOZA

Parlamento de Galicia

Servicio de traducción

Os que traballamos no ámbito administrativo, xurídico e mais nos medios de comunicación galegos, atopámonos a cotío coas voces "fallar" e "fallo" referentes ás resolucións dos distintos tribunais. Frases como:

- o "fallo" do tribunal farase público...
- (como parte dunha sentenza)... "fallo" que debo condenar e condeno a don ...
- onte "fallouse" o premio Blanco Amor.../ o premio Goya...

estamos afeitos a velas tódolos días. Daquela, coído que cumpriría preguntarse se estes usos son os correctos e se se adecúan estes termos á estrutura lexical da lingua galega.

Se tomamos como punto de referencia as demais linguas romances, decatámonos de que unicamente o castelán optou por este vocábulo *fallar*. En portugués teñen *decidir*, *sentenciar*; en francés *prononcer un jugement*, *décerner un prix littéraire*; en italiano *decidere*; e en catalán *sentenciar*. E o mesmo ocorre co seu correspondente deverbal *fallo*, para o que en portugués teñen *sentença definitiva do juiz*, *decisão de pessoa competente sobre assunto duvidoso*; en francés *arrêt*, *sentence*, *décision*; en italiano *sentenza*, *decisione*, *verdetto*; en catalán, *veredict*, *sentència*, *decisió*.

Baseándonos nesta constatación, parece que o uso en galego destas voces é un préstamo do castelán. Se facemos un estudio detallado da historia destas voces e da súa evolución, e acudimos ó *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana*, de Corominas, atopámonos con que *hallar* procede do latín *afflare*, que significaba "soplar hacia algo, rozar algo con el aliento". E de aí pasou a significar "oler la pista de algo, dar con algo, encontrarlo". Segundo Corominas a forma antiga *fallar*, no sentido de "encontrar la ley aplicable" e de

"encontrar o averiguar los hechos", pasou no século XIV a significar "dar sentenza"; e a linguaxe xurídica castelá, sempre arcaizante, conservou neste caso unha forma arcaica.

Pola contra, no galego medieval estas voces (véxase, por exemplo, *La traducción gallega de la Crónica General y de la Crónica de Castilla*, de Ramón Lorenzo) non aparecen rexistradas con eses significados.

Xa que logo, vémonos na obriga de tratar de buscar uns termos equivalentes no galego para estas voces. Se intentamos estudar por separado o verbo e mailo substantivo, ó mira-lo significado de "sentencia", que parece o máis común nas linguas romances, non parece que se poida corresponder exactamente co de "fallo", dado que os dicionarios xurídicos (como o de Gómez de Liaño, ou o Couture, ou o de Arco Torres) definen a voz "fallo" como: "...parte de la sentencia que contiene el mandato, el pronunciamiento jurídico sobre toda la cuestión debatida...".

Isto mesmo ocorre no DRAE na primeira acepción de "fallo": "Sentencia definitiva del juez, y en ella, especialmente, el pronunciamiento decisivo o imperativo...".

Algo semellante observamos na voz "veredicto", común no catalán (*veredict*), inglés (*verdict*) e italiano (*verdetto*). Aquí xa non se trata, como no caso anterior, dunha posible confluencia semántica, senón de que os significados deste termo sempre aparecen influenciados por un xurado que emite un dictame. Esta palabra aparece definida nos dicionarios xurídicos como a resposta que o xurado emite sobre un feito en causa civil ou criminal ás preguntas formuladas polo tribunal, o que tamén restrinxo o significado de "fallo".

Como resultado, podemos pensar que o termo "decisión" sería a voz propia par estes contextos que estamos a tratar. Esta palabra nos dicionarios xurídicos só aparece definida no Couture como: "Acción y efecto de tomar resolución; terminación normal de la deliberación de un acto voluntario".

Nos dicionarios casteláns a palabra vén definida como "Determinación, resolución que se toma o se da en una cosa dudosa".

Polo tanto, sen esquecer que estamos traballando nun campo lexicográfico e semántico que sufriu un proceso de analoxía bastante considerable desde o primeiro significado da voz latina "afflare", cabe pensar que a tradución máis aconsellable para "fallo" sería "decisión".

No tocante ó verbo "fallar" debemos optar por unha actitude similar, a escolla lóxica (mesmo por concordancia co substantivo e mais coas outras linguas romances) no mundo xurídico e

administrativo parece *decidir*, aínda que noutros contextos, como pode se-la entrega de premios, se poderían utilizar diferentes termos, como por exemplo *outorgar*, ou *conceder*.

Daquela, as frases que comentabamos ó principio como incertas, e que agora podemos afirmar que son préstamos do castelán e non formas galegas, poderíamolas traducir:

- A "*decisión*" do tribunal farase pública...
- (como parte dunha sentenza)... "*Decido*" que debo condenar e condeno a don...
- onte "*outorgouse*" o premio Blanco Amor.../ o premio Goya...
- onte "*concedeuse*" o premio Blanco Amor.../ o premio Goya...

BIBLIOGRAFÍA

- Arco Torres, Miguel Angel del (coord.) (1986): *Diccionario básico jurídico*. Granada: Comares.
- Corominas, Joan (1980): *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana*. Madrid: Gredos.
- Couture, Eduardo J. (1983): *Vocabulario jurídico*. Bos Aires: Depalma.
- Gómez de Liaño y González, F. (1988): *Diccionario jurídico*. Salamanca: Librería Cervantes.
- Moliner, María (1982): *Diccionario de uso del español*. 2 vols. Madrid: Gredos.
- Lorenzo, Ramón (1977): *La traducción gallega de la Crónica General y de la Crónica de Castilla*. T. II. Ourense: Instituto de Estudios Orensanos "Padre Feijoo".
- Real Academia Española (1984): *Diccionario de la lengua castellana*. 2 vols. Madrid: Espasa-Calpe.